

Na kraju bih zaključila da je izdanje pred nama, odnosno pretisak onoga otprije dvadeset godina, publikacija koja zavrjeđuje znanstvenu pozornost i to povjesničara, pravnika, jezikoslovaca. Njome su dodatno zbog faksimila otvorena vrata i drugim strukama da doprinesu izučavanju možda još prikri-venih aspekata hrvatskog srednjovjekovlja. Jezičnostilska analiza E. Hercigonje upućuje na to da se mogu povući analogije između *Krčkog statuta* i statuta sastavljenih latinskim jezikom kojih je velik broj u našim prijadranskim komu-nama. Time se popunjava jedinstvena mozaična slika pravno-povijesnih aspe-kata života na hrvatskim povijesnim prostorima gdje svaki statut predstavlja jedan dragi kamen, pa tako i ovaj *Krčki (Vrbanski) statut*.

Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL

***

Ljerka SCHIFFLER, *Matthaeus Ferchius Veglensis – Mattheo Ferchio Veglense – Matija Frkić Krčanin (1583. – 1669.)*, Krk – Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 66. *Posebno izdanje*, sv. 61) – Povijesno društvo Rijeka – Verba d.o.o., 2010., str. 123.¹

Prigodna riječ dr. sc. Tomislava Galovića na predstavljanju knjige u Gradskoj vijećnici grada Krka, 3. prosinca 2010. godine, u organizaciji Povijesnog društva otoka Krka i Grada Krka.

Nova knjiga ugledne hrvatske filozofkinje i istraživačice naše filozofske baštine Ljerke Schiffler posvećena je najvažnijem filozofu rođenom na otoku Krka, u gradu Krku, franjevcu konventualcu Matiji Frkiću. Knjiga nosi troje-zični naslov *Matthaeus Ferchius Veglensis – Mattheo Ferchio Veglense – Matija Frkić Krčanin*, a zajednički je objavljuju Povijesno društvo otoka Krka, unutar svoga *Krčkog zbornika*, sv. 66., odnosno *Posebnog izdanja*, sv. 61., te Povijesno društvo Rijeka i nakladničko poduzeće Verba iz Rijeke.

Već i površnom usporedbom podataka iz naslova knjige na vidjelo izlazi je-dan jezikoslovni problem: kako danas u hrvatskom jeziku imenovati dotičnoga

1 Tekst je prethodno objavljen u *Historijskom zborniku* LXIII (2010) 2: 618-620.

filozofa. Da stvar nije nimalo jednostavna, svjedoče leksikografske natuknice u kojima možemo pronaći ove inačice njegova prezimena: Ferchius, Ferchio, Ferchie, Ferchi, Frkić, Ferkić, Ferčić, Frčić, Frće i sl.

Stariji istraživači neupitno su ga držali hrvatskih korijena, a dio suvremenih talijanskih. Ključni podaci nalaze se u matici krštenih župe Krk i za otok Krk vrlo važnom *Bartolijevom zborniku – Collectanea Bartoliana*. No daljnja istraživanja su neizbježna i tek predstoje.

Doduše, u nedavno objavljenom, a dugoiščekivanom *Hrvatskom franjevačkom biografskom leksikonu* jedan od recenzenta ove knjige o Frkiću ipak se odlučuje krčkoga filozofa imenovati kao Mate Frće.

No unatoč svemu, više je nego nezahvalno – upravo kod filozofa – inzistirati ili govoriti o narodnosnoj/nacionalnoj pripadnosti kada je njima „domovina čitav svijet”! Međutim, po tome pitanju ostaje uraditi ono što još nije bilo učinjeno, tj. potražiti u sveučilišnim maticama podatak o tomu kako je Frkić tamo naveden jer je opće poznato da se u takvim knjigama uz osobu redovno navodilo podrijetlo i(li) narodnost.

Matija Frkić rođen je u Krku 1583. godine. Franjevcima konventualcima pristupa 1599., a potom se školuje u Bergamu, Padovi i Rimu gdje na kraju i stječe doktorat iz teologije (1611.). Nastavničko djelovanje otpočinje na kolegiju franjevačkog reda u Riminiju, a nastavlja u Veneciji i Bologni. Nakon toga službuje u Francuskoj, Njemačkoj, Austriji i dr.

Imenovan godinu dana ranije, od 1629. godine profesor je filozofije, a kasnije i teologije na Sveučilištu u Padovi. Prije toga kratko je razdoblje, točnije 1628. godine, gvardijan krčkoga samostana Sv. Franje Asiškoga (od 1783. godine to je samostan franjevac trećoredaca glagoljaša koji su tu i danas). Godine 1666. izabran je za provincijala reda franjevac konventualaca.

Iako biografskih podataka o samom Frkiću u ovoj knjizi ima relativno malo, zanimljiv je onaj dio u kojem se donose latinski stihovi iz 1644. godine koje je krčki biskup Cipranin Konstantin de Rubeis de Rossi uputio Matiji Frkiću. Stihove je na hrvatski za ovu zgodu preveo Tonko Maroević, a u njima biskup filozofa naziva *diko pridana Liburnima / Svjetlosti Krka i svjetlu mudraca*, no u nastavku i opominje – *Zašto u Padovi stalno boraviš / Grad rodni, rekbi, kao da prezireš?* – te poručuje – *Sunce na jednom mjestu ne zastaje, / Već otkud izade onamo vraća se, / Noseći krasnu svjetlost istočnima. / Dakle*

i Ti, što sunce si znanosti, / Hitno se takmi sa sunca naravi / I zavičajnoj vrati se obali. / Vrati se i građane sjajem Mudrosti / Osvijetli, jao, odveć pokrivena / Prljavštinom i mrakom; brzo se vrati im; – i uznosito mu kazuje – Kolikim pljeskom Krk će odjeknuti / Na tvoj povratak. Dičit se oholo (...).

Frkić umire 1669. godine u Padovi, u gradu gdje je proveo svoje najplodnije znanstvene godine. Navest ćemo samo neke naslove njegovih djela: *Apologiae pro Ioanne Duns Scoto, doctore subtili* (1620.), *Vita Ioannis Dunsii Scoti, Franciscani, doctoris subtilis et Apologiae pro eodem* (1622., ²1629.), *Istri seu Danubii ortus aliorumque fluminum ab Aristotele in primo Meteoro inductorum. Accessit lacus Asphaltitis confirmatio* (1632.), *Vestigationes peripateticae* (1639.), *De personis producentibus Spiritum Sanctum* (poslije 1644.), *De caelesti substantia et eius ortu ac motu in sententia Anaxagorae, philosophi celeberrimi* (1646.), *De angelis, tractatus theologicus ad mentem sancti Bonaventurae* (I-II, 1658. – 1665.). Vrijedi na ovome mjestu spomenuti da gotovo dva stoljeća kasnije nijedno od ovih, ali i drugih Ferkićevih djela svojoj biblioteci – *Biblioteca Algarotti in Veglia* – nije priskrbio sugrađanin mu Nikola Udina Algarotti (1791. – 1838.). Spletom različitih okolnosti nijedno njegovo djelo nije sačuvano u matičnom mu krčkom samostanu.

Frkićev epitaf nalazi se u Padovi, u crkvi Sv. Antuna Padovanskog, a u prijevodu fra Vicka Kapitanovića glasi: *Posjetitelju, ovo je lik mudra čovjeka, Matije Frkića, Krčanina, službenoga teologa reda Male braće konventualaca, koji je na padovanskom Liceju, premašujući sve oko sebe sjajnom slavom i učenošću, rasvjetljujući Scotova djela iz metafizike i sv. teologije tijekom 35 godina onoliko tajni odgonetnuo, koliko ih je ovaj zagonetnuo. Dospjevši do najviših stupnjeva časti i vrline, nakon što je nadmašio ostale, kao zaslužan je dopro među nebesnike u svojoj 88. godini, ljeta od utjelovljenja Gospodnjega 1669. Iz potonjeg proizlazi da je Frkić rođen 1581. godine!*

Knjiga koja je pred nama predstavlja sintezu, u najširem smislu rečeno, filozofijskog djela Krčanina Matije Frkića s osnovnim podacima o njegovu životu i profesionalnom djelovanju. No kako je zapravo nastala ova knjiga? Njezinu genezu treba tražiti u autoričinim dugogodišnjim istraživanjima i publiciranim radovima te poticaju koji je došao kao potreba izrade bio-bibliografske natuknice o Matiji Frkiću Krčaninu za četvrti svezak *Hrvatskoga biografskog leksikona* Leksikografskog zavoda u Zagrebu, a koja je bila povjerena

upravo Ljerki Schiffler. Tko je upoznat ili pak zna o kakvom je poslu riječ, lako će prepoznati put kako jedna relativno kratka natuknica može prerasti u knjiški oblik. Naime, zbog visokih zahtjeva uredništva *HBL-a* u oblikovanju i opremanju natuknica svakom autoru nakon obavljena posla ostaje još dosta sakupljena materijala i drugih podataka koji – zbog karakteristike leksikona i uopće leksikografskih standarda – ne mogu biti u njemu zastupljeni. Stoga autoru takav rad može poslužiti kao skica za kasniji portret.

Knjiga se sastoji od osam poglavlja koja se nižu između predgovora i pogovora. Prvo se donose osnovni podaci o životu i djelu Matije Frkića te autori koji su proučavali potonje. Prikazana je i kulturna i duhovna sredina u kojoj je Frkić djelovao i stvarao.

Sljedeća su poglavlja u cijelosti posvećena Frkićevoj filozofsko-teološkoj misli: peripatetičkim istraživanjima, kozmologiji, gnoseologiji, epistemologiji i antropologiji.

O kakvom je filozofu riječ, pogledajmo na dva primjera. Primjerice, na jednome mjestu Frkić za Aristotela piše: *Magna est autoritas Aristotelis, maior veritatis* (Autoritet Aristotela je velik, no veći je istine). Odgovarajući pak na napade nekih svojih filozofskih suparnika poručuje im: *I, kao što onaj tko putem slijedi utisnute čovječje tragove, na kraju nalazi čovjeka, a onaj pak tko slijedi lavlje tragove, na koncu dolazi do lava, tako ću i ja, shvatih, budem li slijedio Averroesove, Albertove ili Afrodizijadāninove riječi, stići do mnijenja samih tih vrlo slavni peripatetika. A budem li slijedio Aristotelov tekst, to ću prije susresti Aristotelov smisao.*

Drugim riječima, Frkić kao pravi znanstvenik poziva na povratak k izvorima, a ne da preko tuđih tumačenja donosimo zaključke.

U zasebnom poglavlju analiziran je Frkićev doprinos tumačenju djela Torquata Tassa *Oslobođeni Jeruzalem*, čime se on svrstava u niz zaslužnih istraživača ovoga baroknog epa u kojemu pak želi pronaći povijesne i teološke osnove.

Autorica s pravom konstatira da se Matija Frkić smatra jednim od najvećih proučavatelja aristotelizma i skotizma 17. stoljeća te vrsnim poznavateljem i sljedbenikom antičke filozofske tradicije, kršćanske filozofije i teologije. U knjizi se napose podrobno kontekstualizira njegovo djelo kako bi se ispravno

analiziralo mjesto i značenje njegova opusa u europskoj filozofsko-teološkoj baštini.

Drugi dio knjige, od 73. do 103. stranice, čini hrvatski prijevod izabranih stranica izvornoga Ferkićeva djela *Defensio Vestigationum peripateticarum* (Obrana peripatetičkih istraživanja) iz 1646. godine. Prijevod je autorsko djelo mladoga klasičnog filologa Martina Muheka, a opremljen je i popratnim komentarom. Ovo je svakako poticajan prijevod koji otvara mogućnost i cjelokupnog prevođenja ove vrijedne filozofske rasprave jer kako sve zapravo počinje malim koracima, tako i u ovom slučaju kompletan prijevod započinje upravo onim odabranim.

Na posljednjim pak stranicama knjige o Matiji Frkiću Krčaninu nalazi se izvadak iz popisa njegovih tiskanih djela. Za cjelokupnu pak Frkićevu bibliografiju i dalje je potrebno konzultirati temeljno djelo Šime Jurića *Iugoslaviae [i. e. Croatiae] scriptores Latini recentioris aetatis* (I/1/1968., II/1971.). Slijedi popis literature koji je autorici poslužio pri pisanju knjige te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku. Knjiga sadrži i kratku autoričinu zahvalu pojedincima koji su joj izvorima i literaturom, prijevodom ili savjetom omogućili da knjiga koju imamo u rukama bude završena i ugleda svjetlo dana. Također je pridodana i nešto opširnija bilješka o autorici. Na kraju knjige nalazi se imensko kazalo.

Spomenimo da su knjigu recenzirali dr. sc. Mihaela Girardi-Karšulin, prof. dr. sc. fra Vicko Kapitanović i klasični filolog prof. Ivan Kapec.

Ljerka Schiffler ovom knjigom dala je svoj prinos onomu na što je još 1881. godine ukazao hrvatski filozof i književnik, rektor zagrebačkog Sveučilišta Franjo Marković (1845. – 1914.) u svojoj pristupnoj rektorskoj besjedi naslovljenoj «Filozofijske struke pisci hrvatskoga roda s onkraj Velebita u stoljećih XV. do XVIII.» Kao prvi profesor filozofije na modernom sveučilištu i obnovljenom Mudroslovnom, danas Filozofskom fakultetu u Zagrebu, zalaže se za istraživanje i vrednovanje hrvatske filozofske baštine – autora i njihovih djela, a knjiga Ljerke Schiffler *Matthaeus Ferchius Veglensis – Mattheo Ferchio Veglense – Matija Frkić Krčanin (1583. – 1669.)*, uz prethodne radove, primjere, Jose Miloševića, Mate Polonija, Nikole Mate Roščića, Antonina Poppija i Mihaele Girardi-Karšulin, upravo to i čini.

Tomislav GALOVIĆ